

**TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF ECONOMICS**

VOLUME 7 / 2024

LABOR ECONOMICS

MEHNAT IQTISODIYOTI VA INSON KAPITALI

ilmiy elektron jurnali

**LABOUR ECONOMICS AND
HUMAN CAPITAL**

scientific electronic journal

2025 yil 1-son

Volume 4, Issue 1, 2025

**МЕХНАТ ИҚТISODIYOTI
VA INSON KAPITALI**
ISSN: 3030-3117

LABORECONOMICS.UZ

МЕХНАТ ИҚТISODIYOTI VA INSON KAPITALI

№ 1-2025

**ЭКОНОМИКА ТРУДА И ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ
КАПИТАЛ**

LABOR ECONOMICS AND HUMAN CAPITAL

“Mehnat iqtisodiyoti va inson kapitali” ilmiy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi (OAK) rayosatining 2023-yil 3-iyundagi 328/3-sonli qarori bilan ro‘yxatga olingan.

Muassis: “Mehnat iqtisodiyoti va inson kapitali” ilmiy maktabi.

Tahririyat manzili:

100066, Toshkent shahri, Islom Karimov ko‘chasi,
49 uy

Elektron manzil: ilmiymaktab@gmail.com

Jurnal web-sayti: www.laboreconomics.uz

Bog‘lanish uchun telefonlar:

+998998818698

Tahririyat Kengashi raisi:**(Chairman of the Editorial Board)**

Abduraxmanov Qalandar Xodjayevich, O'zFA akademigi

Tahririyat Kengashi a'zolari:**(Members of the Editorial Board)**

Toshqulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof.
Yusupov Axmadbek Tadiyevich, i.f.d., prof.
Sharipov Kongratboy Avezimbetovich, t.f.d., prof
Raifkov Kudratilla Mirsagatovich, i.f.d., prof
Xalmuradov Rustam Ibragimovich, i.f.d., prof
Umurzakov Baxodir Xamidovich, i.f.d., prof.
Nazarov Sharofiddin Xakimovich, i.f.d., prof.
Jumayev Nodir Xasiyatovich, i.f.d, prof.
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof.
Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof.
Zokirova Nodira Kalandarovna, i.f.d., prof.
Xudoyberdiyev Zayniddin Yavkachevich, i.f.d., prof.
Muxiddinov Erkin Madorbekovich, i.f.f.d., (PhD)
Xolmuxammedov Muhsinjon Murodullayevich, i.f.n., dots.
Amirov Lochinbek Fayzullayevich, i.f.f.d., (PhD), dots.
G'oyipnazarov Sanjar Baxodirovich, i.f.d., (DSc), dots.
Shakarov Zafar Gafarovich, i.f.f.d., (PhD)

Jamoatchilik Kengashi a'zolari:**(Community Council members)**

Bred Bodenxauzen (AQSh)
Jon Ankor (Buyuk Britaniya)
Odegov Yuriy Gennadevich (Rossiya Federasiyasi)
Keynz Miller (AQSh)
Sung Dong Ki (Koreya Respublikasi)
Masato Xivatari (Yaponiya)
Gerxard Feldmayer (Germaniya)
Eko Shri Margianti (Indoneziya)
Ahmed Mohamed Aziz Ismoil (Misr)
Rohana Ngah (Malayziya)
Sharifah Zanniyerah (Malayziya)
Teguh Dartanto (Indoneziya)
Nur Azlinna (Saudiya Arabistoni)
Muhammed Xoliq (Pokiston)
Alisher Dedaxonov (Toshkent)

Mas'ul muxarrir (Editor-in-Chief): G'oyipnazarov Sanjar Baxodirovich**Veb-administrator (Web admin):** Musayev Xurshid Sharifjonovich

MUNDARIJA (CONTENTS)**MEHNAT BOZORI VA MEHNAT MUNOSABATLARI**

S.B.G'oyipnazarov	<i>Сунъий интеллектнинг меҳнат бозори ва иш билан бандликка бўлган таъсири</i>	5-16
I.A.Bakiyeva	<i>Барқарор иқтисодий ўсишни таъминлашда меҳнат унумдорлигини ошириш масалалари</i>	17-26
S.P.Qurbonov	<i>Mehnatga haq to'lashning eng kam miqdorining aholi unumli bandligini oshirishdagi ahamiyati</i>	27-36
O.Q.Xatamov T.T.Xalikov	<i>Raqamli texnologiyalar assosida oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarni bandligini ta'minlash mexanizmlarni takomillashtirish.....</i>	37-47
N.R.Saidov	<i>Ish o'rinlari barqarorligini ta'minlash: muammolar va istiqbollar</i>	48-55
F.O'.Masharipov	<i>Малакали кадрлар тайёрлаш мақсадида касбий таълимда халқаро таълим дастурларини жорий этиш</i>	56-70
S.Sh.Matkarimova	<i>Yoshlarga xorijiy tillarni o'qitish orqali mehnat bozorida malakali kadrlar tayyorlash: muammolar va yechimlar</i>	71-80
T.M.Bobojonov	<i>Yashil iqtisodiyotning ahamiyati va bandlik imkoniyatlari</i>	81-94

INSON KAPITALI

Ye.R.Kim	<i>Подходы к оценке состояния человеческого капитала в стране</i>	95-107
-----------------	---	--------

INSON TARAQQIYOTI

B.B.Mardonov J.S.Pardayev	<i>Таълим хизматларининг мохияти, ижтимоий-иқтисодий аҳамияти</i>	108-116
R.Z.Muxammadiyev	<i>Ўзбекистонда давлат тиббий суғуртаси: ютуқ ва камчиликлар</i>	117-126
Y.X.Turdiyeva	<i>Финансовая поддержка государственно-частного партнерства: новый взгляд на дошкольное образование</i>	127-133

KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH

G'.R.Adashov	<i>Роль показателя совокупного дохода в сокращении бедности в Узбекистане</i>	134-141
---------------------	---	---------

MIGRATSIYA

K.M.Habibullayev	<i>Yuqori malakali mutaxassislarga bo'lgan ehtiyojni baholash ko'rsatkichlari</i>	142-155
-------------------------	---	---------

INSON RESURLARINI BOSHQARISH

O'X.Abdukarimov	<i>Ўзбекистон давлат фуқаролик хизмати тизимида инсон ресурсларини ривожлантириш: миллий тажриба ва замонавий тенденциялар</i>	156-165
------------------------	--	---------

S.S.Abdullayev	<i>Раҳбар ходимларнинг бошқарув фаолияти самарадорлигини баҳолашга бўлган илмий ёндашувлар</i>	166-178
-----------------------	--	---------

M.G'.Abdurazzoqov	<i>Strategik boshqaruvning mazmuni va uning ishlab chiqarish korxonalaridagi ahamiyati</i>	179-186
--------------------------	--	---------

TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH

M.X.Saidova	<i>Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasi asosida biznes rivojlanish jarayonlarini statistik va ekonometrik tahlil qilish</i>	187-193
--------------------	---	---------

X.F.To'xtayeva	<i>Analysis of the transformation of employment in the tourist services market of Uzbekistan and the state of its regulation</i>	194-204
-----------------------	--	---------

Sh.S.Qorriyeva	<i>O'zbekistonda yashil moliyalashtirishni rivojlantirishning xorij tajribasi</i>	205-219
-----------------------	---	---------

O.R.Meyliyev K.X.Gofurova	<i>Raqamli transformatsiya bilan yashil moliyalashtirishning uyg'unligi</i>	220-231
--------------------------------------	---	---------

A.N.Kaxorova	<i>Sanoat tarmoqlarining tarkibiy tuzilishini takomillashtirishning nazariy asoslari</i>	232-239
---------------------	--	---------

N.O.Jumaniyazov M.Y.Umarov R.B.Otamurodov	<i>Fundamental issues of modern finance in the context of a green economy</i>	240-247
--	---	---------

M.T.Kurbonbekova Z.A.Xamidova S.B.Xujaxonova	<i>Qoraqolpog'iston Respublikasida milliy turizmni rivojlantirishda hunarmandchilikni o'rni (hunarmandchilikni rivojlantirish misolida)</i>	248-254
---	---	---------

U.U.Raxmatullayev	<i>O'zbekiston mintaqaviy iqtisodiyotida qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirishdagi muammolar</i>	255-264
--------------------------	--	---------

N.Sh.Dexkanova Y.F.Najmiddinov	<i>Sanoat korxonalarida energiya intensivligi va unga ta'sir etuvchi omillar tahlili</i>	265-276
---	--	---------

MEHNAT IQTISODIYOTI VA INSON KAPITALI

ISSN: 3030-3117

<https://laboreconomics.uz/>

STRATEGIK BOSHQARUVNING MAZMUNI VA UNING ISHLAB CHIQRISH KORXONALARIDAGI AHAMIYATI

Abdurazzoqov Muhammad G'ofurjon o'g'li

Iqtisodiyot va moliya vazirligi xodimi,

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi

huzuridagi Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi tinglovchisi

e-mail: abdurazzokovmuhammad4@gmail.com

DOI: https://doi.org/10.55439/LEHC/vol2_iss1/a160

Annotatsiya. Ushbu maqola ishlab chiqarish korxonalarida strategik boshqaruvning zamonaviy yondashuvlari, raqamli transformatsiya, innovatsiya va barqaror rivojlanish kabi omillarning o'zaro ta'sirini keng qamrab oladi. Maqolada nazariy asoslar, adabiyotlar sharhi, amaliyotdagi keyslar va kelgusi tendensiyalar ko'rib chiqiladi. Ushbu ish korxonalarining raqobat ustunligini ta'minlash va tez o'zgaruvchi global muhitda barqaror o'sishini ta'minlashga qaratilgan innovatsion metodologiyalarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: strategik boshqaruv, ishlab chiqarish korxonalari, raqobat, muvaffaqiyat, rivojlanish, strategiya, konsepsiya, menejment, barqarorlik, innovatsiya, xarajat, investitsiya.

СОДЕРЖАНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ И ЕГО ЗНАЧЕНИЕ НА ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

Абдураззаков Мухаммад Гафурджон угли

Сотрудник Министерства экономики и финансов,

Студент Высшей школы бизнеса и предпринимательства при

Кабинете Министров Республики Узбекистан

Аннотация. Данная статья охватывает современные подходы к стратегическому управлению на производственных предприятиях, включая цифровую трансформацию, инновации и устойчивое развитие, а также их взаимное влияние. В статье рассматриваются теоретические основы, обзор литературы, практические кейсы и будущие тенденции. Данная работа представляет инновационные методологии, направленные на обеспечение конкурентных преимуществ предприятий и их устойчивый рост в быстро меняющейся глобальной среде.

Ключевые слова: стратегическое управление, производственные предприятия, конкуренция, успех, развитие, стратегия, концепция, менеджмент, устойчивость, инновация, затраты, инвестиции.

THE CONTENT OF STRATEGIC MANAGEMENT AND ITS IMPORTANCE IN MANUFACTURING ENTERPRISES

Abdurazzokov Mukhammad Gafurjon ugli

Employee of the Ministry of Economy and Finance,
Student of the Higher School of Business and Entrepreneurship under the
Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan

Abstract. This article covers modern approaches to strategic management in manufacturing enterprises, including digital transformation, innovation, and sustainable development, as well as their interrelationship. The article examines theoretical foundations, literature review, practical cases, and future trends. This work presents innovative methodologies aimed at ensuring the competitive advantage of enterprises and their sustainable growth in a rapidly changing global environment.

Keywords: strategic management, manufacturing enterprises, competition, success, development, strategy, concept, management, sustainability, innovation, costs, investment.

Kirish

Zamonaviy iqtisodiy muhitda ishlab chiqarish korxonalarining barqaror rivojlanishi, raqamli texnologiyalar va innovatsiyalar orqali bozordagi raqobatni mustahkamlash bilan bog'liq. Strategik boshqaruv esa korxonaning uzoq muddatli maqsadlarini aniqlash, resurslarni optimal taqsimlash va kelajakdagi o'zgarishlarga tezkor moslashish imkoniyatini yaratadi.

Ishlab chiqarish korxonalarining muvaffaqiyatli faoliyati uchun strategik boshqaruvning ahamiyati beqiyosdir. Raqobat muhitining kuchayishi, texnologiyalarning tez rivojlanishi, bozor talablarining o'zgarishi ishlab chiqarish korxonalarini strategik boshqaruvga e'tibor qaratishga majbur qiladi. Mazkur maqolaning maqsadi - strategik boshqaruvning mazmunini ochib berish va uning ishlab chiqarish korxonalaridagi ahamiyatini tahlil qilish.

Ushbu maqolada strategik boshqaruvning nazariy va amaliy jihatlarini, raqamli transformatsiya, innovatsiya va barqarorlik kabi muhim omillar keng tahlil qilinadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Strategik boshqaruv konsepsiyasi 1960-yillarda shakllana boshladi. I. Ansoffning “Korporativ strategiya” asari va M. Porterning raqobat ustunligiga oid nazariyalari bu yo'nalishda ilk va muhim ishlardan hisoblanadi. Ansoff va Porterning fikrlari korxonaning kelajak rejalarini belgilash, risklarni baholash va raqobat muhitidagi o'rnini mustahkamlashda asosiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Bundan tashqari, M.I.Kruglov va N.Yu.Kruglovalar fikricha: “strategik boshqaruv oldindan ko'rish ufqlarini kengaytirish, uzoqni mustahkamlash va shu bilan korxonaning tashqi muhitda: tovar va texnologiyalar bozorlarida, ilmiy-texnik, iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy sohalarida sodir bo'ladigan o'zgarishlarga o'z vaqtida javob berish imkoniyatidir”.

G.B.Kleynerning ta’rifiga ko’ra, “strategik boshqaruv - bu biznes muvaffaqiyatiga erishish uchun kompaniya strategiyasini shakllantirish, amalga oshirish va o’zgartirish jarayonlariga asoslangan korxonani boshqarish bo’yicha qarashlar va tavsiyalar tizimidir”.

Xoffer va Shendellarning fikricha esa, “strategiya - bu korxonaning o’z oldiga qo’ygan maqsadlari va vazifalari o’rtasidagi asosiy aloqadir”.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu tadqiqot ishlab chiqarish korxonalarida strategik boshqaruvning zamonaviy yondashuvlarini o’rganish va ularning raqamli transformatsiya, innovatsiya hamda barqaror rivojlanishga ta’sirini tahlil qilishga qaratilgan bo’lib, tadqiqot jarayonida mavzuga oid ma’lumotlar va nazariyalarni o’rganishda mantiqiy fikrlash, ilmiy mushohada, taqqoslash, nazariy va amaliy materiallarni jamlash hamda tizimli tahlil usullardan foydalanilgan.

Tahlil va natijalar

Bugungi kunga kelib, yuqorida qayd etib o’tilganidek, ishlab chiqarish korxonalarining strategik boshqaruv tizimi mazmunining munozarali ilmiy talqinlarini korxonalar samaradorligini ta’minlashda ushbu tizimning nazariy va amaliy ahamiyatini anglash yo’lidagi to’siqlardan biri sifatida qarash mumkin. Bizningcha, ishlab chiqarish korxonalarining ish faoliyati samaradorligi ko’pincha ularning rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish va amalga oshirish samaradorligiga bog’liq bo’ladi.

Tez o’zgaruvchan muhitda muvaffaqiyatga faqat o’z strategiyasini aniq taqdim etadigan va uni ishlab chiqish va muvaffaqiyatli amalga oshirishni ta’minlay oladigan korxonalar erishadilar.

Zamonaviy iqtisodiy sharoitda korxonani boshqarish rahbarlardan strategik menejment sohasida yangi usul va ko’nikmalarni egallashni hamda rivojlanish strategiyasini boshqarish sohasida zamonaviy vosita hamda dastaklardan foydalanishni, boshqaruv texnologiyasini takomillashtirishni talab etadi.

Korxonalar barqarorligi uning uzoq muddatga mo’ljallangan samarali faoliyat ko’rsatishini xarakterlovchi murakkab iqtisodiy va strategik kategoriyadir (1-jadval), u korxonaning raqobatbardoshligi, iqtisodiy xavfsizligi, strategik boshqaruvning turli usullari hamda iqtisodiy samaradorligi kabi quyidagi elementlarga asoslangan.

Strategik boshqaruv faoliyatning o’ziga xosliklari tufayli korxonalarni barqaror rivojlantirishni moslashuvchan tizimini yaratish uchun resurslarni boshqarishda yangicha kompleksli yondashuv ishlab chiqish zarur bo’lib, ishlab chiqarish korxonalarida strategik boshqaruv omillariga ta’sir etuvchi tavsiflarga bo’lingan.

1-jadval

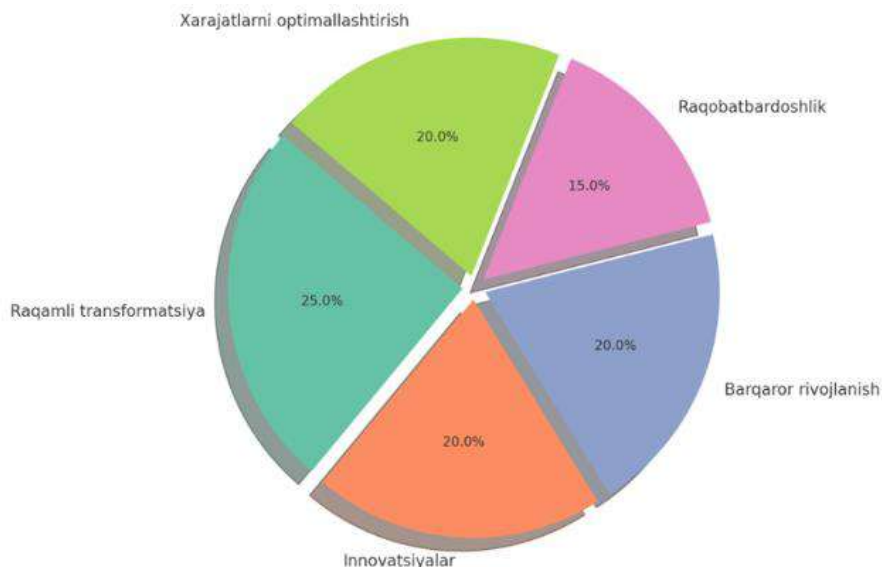
Strategik boshqaruvning ahamiyati	Raqamli transformatsiyaning strategik boshqaruvga ta'siri	Innovatsion strategiyalar va ularning natijalari	Barqaror rivojlanish strategiyalarining samaradorligi	Strategik boshqaruv va xarajatlarni optimallashtirish
Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ishlab chiqarish korxonalari strategik boshqaruv tamoyillarini qo'llagan hollarda bozor ulushini kengaytirish va raqobatbardoshligini oshirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.	Sun'iy intellekt va Big Data texnologiyalarining joriy etilishi ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirishda muhim rol o'ynaydi.	Innovatsiyalarni o'z ichiga olgan strategik rejalashtirish korxonalar uchun uzoq muddatli barqarorlikni ta'minlaydi.	Ekologik toza texnologiyalar va barqaror ishlab chiqarish modellari qo'llanilganda, korxonalar nafaqat iqtisodiy samaradorlikka, balki ijtimoiy va ekologik barqarorlikka ham erishmoqda.	Xarajatlarni samarali boshqarish orqali korxonalar rentabelligini oshirishi mumkin.
Uzoq muddatli rejalashtirish va strategik investitsiya yo'nalishlari samaradorlikka ijobiy ta'sir ko'rsatadi.	IoT (Internet of Things) va avtomatlashtirilgan tizimlar ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.	Tadqiqotda o'rganilgan key-stadiyalar (masalan, Toyota va Siemens korxonalarining strategik transformatsiyasi) shuni ko'rsatadiki, innovatsiyalarni faol qo'llagan kompaniyalar bozor yetakchilari sifatida shakllanmoqda.	Tadqiqot natijalariga ko'ra, ESG (Environmental, Social, and Governance) tamoyillarini qo'llagan korxonalar investitsiyalarni jalb etishda ustunlikka ega bo'lmoqda.	Tahlillar natijasida ishlab chiqarish korxonalarida xarajatlarni kamaytirish uchun ERP (Enterprise Resource Planning) tizimlari va avtomatlashtirilgan moliyaviy boshqaruv tizimlari qo'llanilayotganligi aniqlandi.

Bundan tashqari ishlab chiqarish korxonalarini strategik boshqarishda har bir mamlakat o'zining milliy va tarixiy xususiyatlaridan kelib chiqqan holda eng maqbul bo'lgan yondashuvlarni shakllantirish, milliy tajribani tanqidiy tahlil qilish bilan bir qatorda bu boradagi eng yaxshi xorijiy tajribalarni har tomonlama o'rganish va o'zlashtirishga harakat qilmoqda.

2-jadval

T/r	Strategik boshqaruv omili	Tavsif	Ta'sir ulushi (%)
1	Raqamli transformatsiya	Sun'iy intellekt, Big Data va avtomatlashtirilgan tizimlar	25%
2	Innovatsiyalar	Yangi texnologiyalar va mahsulotlarni joriy etish	20%
3	Barqaror rivojlanish	Ekologik va ijtimoiy mas'uliyat strategiyalari	20%
4	Raqobatbardoshlik	Bozorda ustunlikni saqlash va strategik rejalashtirish	15%
5	Xarajatlarni optimallashtirish	Resurslardan samarali foydalanish va xarajatlarni kamaytirish	20%

Dastlabki nazariy tahlil davomida aniqlangan ishlab chiqarish korxonakari darajasida strategik menejment jarayonini, shu jumladan korxonaning raqobatbardoshligini strategik boshqarish, korxonaning faoliyatining o'ziga xos xususiyatlariga tayangan holda tuzilmaviy yondashuvlarga asoslanib, korxonaning raqobatbardoshligini strategik boshqarishning konseptual modeli quyidagi tavsiflar va omillarni (2-jadval, 3-rasm) o'z ichiga oladi.

2-rasm. Ishlab chiqarish korxonalarida strategik boshqaruv omillarining ta'siri

Asosiy qism

Strategik boshqaruv — bu korxonaning uzoq muddatli maqsadlariga erishish uchun amalga oshiriladigan faoliyatning barcha jihatlarini rejalashtirish, tashkil etish, boshqarish va nazorat qilish jarayonidir. U korxonaning kelajagini belgilash, raqobatbardoshligini oshirish, bozordagi o'z o'rnini mustahkamlash, rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish va amalga oshirish, resurslarni samarali boshqarish, muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan o'zgarishlarni amalga oshirish kabi vazifalarni o'z zimmasiga oladi.

So'nggi yillarda raqamli transformatsiya va innovatsiya strategik boshqaruvning ajralmas qismiga aylandi. Korxonalarda strategik boshqaruv, ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish, sun'iy intellekt va internet texnologiyalari orqali operatsiyalarni optimallashtirish tendensiyasi kuzatilmoqda. Shuningdek, barqaror rivojlanish, ekologik va ijtimoiy jihatlar ham strategik rejalarda muhim o'rin tuta boshladi. Bunday yondashuvlar haqida yangi ilmiy tadqiqotlar va xalqaro tajribalar shuni ko'rsatmoqdaki, raqamli texnologiyalardan foydalanish korxonalarining tezkor moslashishiga va innovatsion imkoniyatlarini kengayishiga sabab bo'lmoqda.

Yangilangan adabiyotlar sharhi va raqamli transformatsiyaga oid tahlillar bugungi kunda strategik boshqaruvni nafaqat klassik nazariyalar bilan, balki zamonaviy texnologiyalar, strategik yondashuv va ma'lumotlar asosida qayta ko'rib chiqish zarurligini isbotlamoqda.

Ishlab chiqarish korxonalarida strategik boshqaruvning ahamiyati yanada ortib bormoqda va bu orqali qanday natijalarga erishiladi, jumladan,

- uzoq muddatli rejalashtirish orqali bozordagi o'rnini mustahkamlaydi;
- resurslarni samarali taqsimlash va investitsiyalarni optimallashtirish imkoniyatini beradi;

- innovatsion texnologiyalarni joriy etish va raqamli transformatsiya orqali raqobat ustunligini shakllantiradi.

Shuningdek, raqamli transformatsiya va ma'lumotlarga asoslangan strategik boshqaruvda zamonaviy ishlab chiqarish korxonalarida raqamli texnologiyalar alohida ahamiyatga ega.

Xususan, ma'lumotlarni tahlil qilish, sun'iy intellekt va strategik boshqaruv metodlari orqali tezkor qarorlar qabul qilish imkoniyatini yaratadi, barqaror rivojlanish va ekologik jihatlarini inobatga olish orqali korporativ strategiyalarni qayta shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Xar qanday korxonada strategiyani dinamik ravishda qayta ko'rib chiqish muhimdir. Strategik boshqaruv modellari tezkor moslashish va innovatsion yondashuvlarning samaradorligini oshiradi. Bu modellar orqali korxonalar o'z faoliyatini tashqi muhitdagi o'zgarishlarga tezda moslashtirish, raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish va yangi bozor imkoniyatlarini baholash imkoniyatiga ega bo'ladi.

Ishlab chiqarish korxonalarining strategiyasida ijtimoiy va ekologik jihatlarni ham inobatga olish talab etilmoqda. Barqaror rivojlanish konsepsiyasi, resurslardan oqilona foydalanish, atrof-muhitni muhofaza qilish va ijtimoiy mas'uliyat, bunday omillar korporatsiyalar uchun yangi raqobat ustunligi manbaiga aylanmoqda.

Xalqaro tajribalar va yangi tadqiqotlar ko'rsatadiki, raqamli transformatsiya va barqaror rivojlanish strategik boshqaruvni yanada kuchaytirishga imkon beradi.

Hozirgi kunda global miqyosda ko'plab ishlab chiqarish korxonalari raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali mahsulot sifatini oshirish, ish jarayonlarini optimallashtirish va innovatsiya orqali raqobat ustunligini yaratishga erishmoqda. Keys tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli transformatsiya samarali strategik rejalar asosida amalga oshirilganda, korxonaning umumiy samaradorligi va bozordagi o'rni kuchayadi.

Tahlillarimiz shuni ko'rsatadiki, korxonalarda innovatsion jarayonlarning rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqish milliy iqtisodiyotning raqobatchilik muhitini vujudga kelishini ta'minlaydi. Natijada iqtisodiyotdagi tarkibiy

o‘zgarishlarning mazmuni nafaqat boyitiladi, balki ijtimoiy-iqtisodiy nuqtayi nazardan samarali bo‘lgan xo‘jalik yuritish faoliyati, tarmoq va sohalarning keng hamda har tomonlama rivojlanishi uchun zamin yaratiladi. Ishlab chiqarish va iste‘moldagi turli yakka hukmronlik holatlariga barham berilib, korxonalar mablag‘lari va boshqa resurslarning samarali taqsimlanishi va harakatchanligi ortadi.

Strategik boshqaruv modellari korxonalarining tashqi muhitdagi notinchliklarga tezkor javob qaytarishiga va yangi imkoniyatlardan samarali foydalanishiga imkon beradi. Masalan, texnologiya sektoridagi korporatsiyalar tez-tez yangi mahsulotlar va xizmatlar yaratish orqali bozorda o‘z o‘rnini mustahkamlaydi.

Strategik boshqaruvning muvaffaqiyat omillari va tavsiyalar.

Strategik rejalashtirishda asosiy omillarga quyidagilar kiradi:

- missiya va maqsadlarni aniq belgilash;
- tahlil va prognozlash usullarini integratsiyalash;
- ichki resurslar va tashqi muhit o‘rtasidagi munosabatlarni to‘g‘ri baholash.

Korxonalar raqamli transformatsiya va sun‘iy intellekt kabi innovatsion texnologiyalarga investitsiya kiritish orqali bozorda raqobat ustunligini qo‘lga kiritishlari mumkin. Shuningdek, strategik boshqaruv modellari ham strategiyani dinamik ravishda qayta ko‘rib chiqish imkoniyatini yaratadi.

Ijtimoiy va ekologik jihatlar strategiyada o‘ta muhimdir. Korxonalar atrof-muhitni muhofaza qilish, resurslarni oqilona foydalanish va ijtimoiy mas‘uliyatni amalga oshirish orqali o‘zaro manfaatli hamkorliklarni rivojlantirishi lozim.

Yangi tadqiqotlar va innovatsion yondashuvlar strategik boshqaruvni mukammallashtirishda muhim qadamlar xisoblanadi.

Xulosa

Ushbu maqolada strategik boshqaruvning klassik nazariy asoslari, raqamli transformatsiya, strategik boshqaruv va barqaror rivojlanish kabi zamonaviy tendensiyalar keng tushuntirildi. Ishlab chiqarish korxonalarini uchun samarali strategiya tuzish va uning innovatsion yechimlar orqali qayta shakllanishi, raqobat ustunligini oshirish hamda bozorda barqaror o‘rnini ta‘minlashdagi ahamiyati aniqlandi. Strategik boshqaruvni amalga oshirish orqali ishlab chiqarish korxonalarini o‘zlarining kelajagini mustaqil ravishda belgilab olishlari mumkin.

Fikrimizcha, mamlakat ishlab chiqarish korxonalarida innovatsion strategiyani shakllanish mexanizmi, uning iqtisodiy mohiyati va amal qilishining obyektiv asoslarini chuqur anglab yetish, iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida raqobatni rivojlantirish shart-sharoitlarini aniqlash va ularni ta‘minlash yo‘llarini o‘rganish, innovatsion jarayonlarni rivojlantirish mexanizmlaridan maqsadga muvofiq foydalanish, uning ijobiy ta‘sirlari samarasini oshirish imkonini beradi.

Ushbu yondashuvlar nafaqat iqtisodiy samaradorlikni, balki ijtimoiy va ekologik jihatlarni ham yaxshilash imkoniyatini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Kaplan R.S., Norton D.P. Organizatsiya, oriyentirovannaya na strategiyu. Kak v novom srede –biznese preuspe-vayut organizatsii, primenyayushchiye sbalansirovannuyu sistemu pokazateley/per.sangl.–M.:Olimp-Biznes. 2004–46 s.
2. Ansoff I. Strategicheskoye upravleniye. – M.: Ekonomika, 1989. – S. 358; Barancheev V.P. Upravleniye innovatsiyami. – M.: Vysshee obrazovaniye, 2009, – 712 s.
3. 2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-sonli Farmoni. O'zR Qonunchilik hujjatlari to'plami. 2017-yil. 6-son, 70-modda.
4. Porter M. Mejdunarodnaya konkurensiya: Per. s angl./ Pod.red. V.D.Щetinina. –M. Mejdunarodnyetnosheniya, 1993. – 64 s;
5. Qosimov G'.M. Menejment. Darslik. - T.: O'zbekiston, 2002 – 203-bet.
6. Popov Ye.V. Рыночныy potensial predpriyatiya. –M.: Ekonomika 2002. – 540 s., Saymon G.A.i dr. Menedjment v organizatsiyax. M: Ekonomika 2008., Tixonravov Yu.V. Teoriya upravleniya. Uchebnyy kurs. M: Vestnik 2008., Kovalishina G.V. Sistemnyy podxod v otsenke effektivnosti upravleniya firmoy. Audit i finansovyy analiz. 2002'2.
7.
http://www.iqtisodiyot.uz/sites/default/files/maqolalar/23_F_A_Mirbabayev.pdf
8. Pardayev M.Q.va boshqalar. Iqtisodiy tahlil. Darslik.- Toshkent- 2011.-136 b.
9. Xonkeldiyeva G.Sh.Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida korporatsiyalarni boshqarishning ilmiy metodologik asoslari. Iqt.fanlari doktori ilm.daraj. olish uchun yozilgan diss. avtoref.-Toshkent, 2018-71 b.
10. Abduraupov R.R.O'zbekistonda xorijiy investitsiyali korxonalar iqtisodiy salohiyatini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish. Iqt.fanlari doktori ilm.daraj. olish uchun yozilgan diss. avtoref.–Toshkent, 2017-y. –70 b.
11. Nabiyeu H.G', Nabiyeu D.N. Iqtisodiy statistika. Darslik, –Toshkent–2008.–106 b.
12. Kovalishina G.V. Sistemnyy podxod v otsenke effektivnosti upravleniya firmoy. Audit i finansovyy analiz. 2002'2.

Mehnat iqtisodiyoti va inson kapitali

+998 71 239 28 13

Tashkent, Uzbekistan

ilmiymaktab@gmail.com

www.laboreconomics.uz